

Muziek in de Romantiek

De Romantiek algemeen

De romantiek is de periode eind 18de eeuw- 19de eeuw en is eerder een periodebegrip dan een stijlbegrip. Veel gebruikte thema's in de kunst en de muziek zijn: de liefde, de natuur, de dood en de spontane en subjectieve menselijke emoties, er is een hang naar het nostalgisch verleden.

In de Romantiek komt de subjectieve beleving centraal te staan. Het gaat om gevoelens, emotie, intuïtie, introspectie, verbeeldingskracht, melancholie. De aandacht voor gevoelens is groot. Voor de kunst geldt dat de spontane emotie, scheppingskracht en verbeeldingskracht een drijfveer is.

De Franse Revolutie in 1789 maakte een einde aan de absolute macht van vorst en adel. Ieder mens heeft het recht om zijn eigen leven te leiden: "vrijheid, gelijkheid, broederschap" was de leus van de Franse Revolutie. Dit leidde tot diverse nationalistische opstanden en revoluties, tot ongeveer 1830. De industriële Revolutie veroorzaakt trek naar steden en ontstaan van arbeidersklasse; er zijn slechte omstandigheden in de steden voor de lagere klasse. De middenklasse wordt steeds rijker en wordt de nieuwe opdrachtgever voor kunst. De kunstenaar wordt gezien als een genie, kunst wordt belangrijker gevonden dan de wetenschap, omdat kunst een patent heeft op verbeeldingskracht, op de expressie van het individuele gevoel. Kunstenaars worden in de romantiek zelfstandig, componisten werken niet meer in dienst van het hof of van de kerk. Componisten moeten zelf hun muziek zien te verkopen aan de luisteraars. Kunst wordt gemaakt vanuit de spontane emotie, vanuit een drang om zich te uiten.

De kenmerken van de romantiek

De kenmerken van de romantiek zijn in het kort:

- 1 Het individuele gevoel is belangrijk.
- 2 Terug naar de natuur, de wildernis. De natuur laat zich niet vangen in vormen, maar overdondert. Het 'sublieme', de natuurlijke buitenwereld wordt ontdekt.
- 3 De spontane emotie is een drijfveer van de kunst, er is een totale vrijheid van de artistieke expressie, een afkeer van regels en beperkingen, kunst werd boven wetenschap

gesteld: de kunstenaar werd beschouwd als een goddelijk geïnspireerd genie, die door zijn onbeperkte verbeeldingskracht zijn persoonlijke gevoelens kon omzetten in kunst.

4 Kunstenaars ontvluchten de werkelijkheid, in het verleden, de natuur, verre landen en culturen, het universele, de niet-zichtbare werkelijkheid, godsdienst, het occulte.

5 Er is een verlangen naar het onbereikbare, ook wel "Sehnsucht" genoemd, soms zelfs een doodsverlangen.

6 Nationalisme en vaderlandsliefde komt op.

Muzikale kenmerken van de orkestmuziek in de Romantiek

Het 'heftige' gevoelsleven van componisten werd weergegeven in lange symfonieën voor steeds grotere orkesten. Op een rijtje de muzikale veranderingen in de orkestmuziek in de romantiek:

1 De muziek wordt steeds complexer.

2 Steeds grotere en langere composities.

3 De orkesten worden groter, daardoor kunnen er meer verschillen in dynamiek gemaakt worden, en wordt de overgangsdynamiek toegepast: geleidelijk van zacht naar luid of andersom.

4 De speeltechnieken worden steeds virtuozier (perfecte technische beheersing, komt meestal tot uiting in zeer snel spelen), mede door verbeterde muziekinstrumenten.

5 De harmonie wordt steeds complexer, de grenzen van de tonaliteit wordt opgezocht, waardoor het soms helemaal niet duidelijk is wat de grondtoon van een stuk is. Er wordt bijvoorbeeld veel gebruik gemaakt van veel halve toonsafstanden, de chromatisering.

6 Er ontstaan nieuwe vormen zoals de programmasymfonie en het symfonisch gedicht. De muziek volgt dan een programma, beeldt een verhaal of gedicht uit.

7 Voorkeur voor klankkleuren die dicht bij de natuur staan, zoals de fluit, waldhoorn, klarinet.

8 Er worden nieuwe instrumenten aan het orkest toegevoegd, zoals tuba's, trombones, althobo, harp, basklarinet, contrafagot, piccolo.